

Αν ρωτήσετε έναν Αλβανό που δεν έχει βγει ποτέ έξω από τη χώρα του, ποια είναι η Αλβανία, το πιο πιθανό είναι να μην ξέρει. Επειδή το κράτος που εμείς ονομάζουμε Αλβανία, οι ντόπιοι το λένε Shqiprija ή Shqiprija. Ομοίως, αν ρωτήσετε κάποιον Κινέζο να σας πει, ποια είναι η Κίνα, μάλλον δεν θα μπορεί να σας απαντήσει. Στη δεκαετία του 1930, ο Will Durant είχε πει ότι Κίνα είναι το όνομα του κράτους με το οποίο το ξέρει όλος ο κόσμος, εκτός από τους ίδιους τους Κινέζους. Και είχε δίκιο.

Αρχικά, οι εκεί κάτοικοι ονόμαζαν την χώρα τους «Τιέν Χουά» που σημαίνει «Κάτω από τον Ουρανό». Μετά, «Σιζ Χάι» που θα πει «Ανάμεσα στις τέσσερις θάλασσες». Στη συνέχεια, «Τσουνγκ Κουό» που σημαίνει «Το Κράτος του Κέντρου». Και τέλος «Τσουνγκ Χουά Κουό» που μεταφράζεται σε «Ανθισμένο Κράτος του Κέντρου». Η επανάσταση του 1911/12 που κατέργησε την βασιλεία, μετέτρεψε το όνομα της απέραντης χώρας σε «Τσουν Χουά Μιν Κουό», ελληνικά «Λαϊκό Κράτος του Ανθισμένου Κέντρου». Τέλος, η επικράτηση του Μάο Τσε Τουνγκ στα 1949 επέφερε μια ακόμα αλλαγή στο όνομά της. Αυτή που ισχύει και σήμερα: Chung – Hua Jen – Min Kung - Ho Kuo, ελληνικά «Λαϊκή Δημοκρατία του Ανθισμένου Κέντρου».

Για τους Κινέζους, τα ανθισμένα λουλούδια είναι η ζωή. Και λουλούδια υπάρχουν άφθονα στη χώρα τους. Λουλούδια που ξεπροβάλλουν μέσα από τον φαντασμαγορικό συνδυασμό ήλιου και ομίχλης σκορπισμένα σε κάθε είδους τοπία που μπορεί να φανταστεί ο νους του ανθρώπου.

Η απέραντη χώρα βρέχεται στα ανατολικά από τον Ειρηνικό ωκεανό, ενώ δυτικά η έρημος Γκόμπι αποτελούσε για ατέλειωτους αιώνες την φυσική οχύρωση ενάντια στην όποια ξένη επιβουλή, καθώς, για να τη διασχίσει κάποιος, έπρεπε να αντέχει σε θερμοκρασίες που την ημέρα φθάνουν στους 40 βαθμούς υπό σκιάν και τη νύχτα πέφτουν στους είκοσι κάτω από το μηδέν. Για να φθάσει κάποιος εκεί από τη στεριά, ή από τον Νότο έπρεπε να μπει ή από την βορινή πλευρά, όπου βρίσκεται η Μογγολία. Όταν τον ΙΔ' με ΙΖ' αιώνα έκτισαν το μήκους 3.000 χλμ. Σινικό Τείχος, ούτε από τα βόρεια μπορούσε κάποιος να πλησιάσει. Η Κίνα έγινε η απομονωμένη περιοχή, όπου τίποτα δεν άλλαζε: Ασφαλής, σταθερή και στάσιμη.

Η νότια χώρα διασχίζεται από τον ποταμό Γιανγκ Τσε, μήκους 5.000 χλμ. με πλάτος, στο

ύψος της Σαγκάης, πέντε χλμ. Η βόρεια, από τον Χουάνγκ Χο που εμείς ονομάζουμε Κίτρινο ποταμό: Ποτίζει τις ατέλειωτες εκτάσεις με το «λαίς», το περιέργο ιζηματογενές λευκοκίτρινο πέτρωμα που θρυμματίζεται σε χώμα από μικρούς κόκκους χαλαζιακής άμμου, ανακατεμένης με αργιλούχες και ασβεστούχες ύλες. Είναι το ιδανικό χώμα για το ρύζι, τα δημητριακά και τα αμπέλια. Στην Ευρώπη, υπάρχει μόνο στους δυτικούς πρόποδες των Καρπαθίων.

*****

Ο σοφός Τενγκ Σιχ είναι για τους Κινέζους ό,τι ο Σωκράτης για τους Έλληνες. Πρέπει να έζησε περίπου έναν αιώνα πριν από τον Έλληνα φιλόσοφο. Δίδασκε ότι το καλό και το κακό είναι έννοιες σχετικές και διέθετε ανεξάντλητη επιχειρηματολογία. Δεν είχε κανένα πρόβλημα να δίνει συμβουλές και στα δύο αντιμαχόμενα μέρη μιας δίκης. Με τον δικαστή συχνά να μην μπορεί να βγάλει άκρη. Μπορούσε να επιχειρηματολογήσει υπέρ μιας άποψης με την ίδια ευχέρεια με την οποία ήταν σε θέση να την βγάλει άχρηστη. Κυρίως όμως τον θαύμαζαν, επειδή η ίδια συμβουλή μπορούσε να είναι και υπέρ και εναντίον κάποιου. Για παράδειγμα, διηγούνται ότι κάποτε σ' ένα ποτάμι πνίγηκε ένας πλούσιος Κινέζος. Αυτός που έσυρε το πτώμα στην όχθη, δεν το παρέδιδε στην οικογένειά του, αν δεν εισέπραττε ένα όχι ευκαταφρόνητο ποσό.

Οι συγγενείς του νεκρού προσέφυγαν στα φώτα του Τενγκ Σιχ. Τους απάντησε:

«Περιμένετε και κάντε υπομονή. Καμιά άλλη οικογένεια δεν πρόκειται να πληρώσει για να αποκτήσει την σορό του συγγενή σας».

Οι συγγενείς βρήκαν σοφή τη συμβουλή κι έκοψαν κάθε επαφή με τον εκβιαστή. Είδε κι απόειδε αυτός και κατέφυγε στον Τενγκ Σιχ, ρωτώντας τον, τι να κάνει. Πήρε την ίδια συμβουλή:

«Περίμενε και κάνε υπομονή. Οι συγγενείς δεν μπορούν να πάρουν το πτώμα από άλλον, παρά μόνο από σένα».

Οι γραφές δεν μας λένε, ποιος τελικά είχε την μεγαλύτερη υπομονή κι επέβαλε το δικό του ή αν τα αντιμαχόμενα μέρη κατέληξαν σε συμβιβασμό. Το βέβαιο είναι ότι η υπομονή αποτελεί μια από τις κύριες αρετές των Κινέζων.

Αντιδρώντας στην ποινική νομοθεσία του καιρού του, ο Τενγκ Σιχ συνέγραψε δικό του ποινικό κώδικα κι άρχισε να επιχειρηματολογεί υπέρ των απόψεών του. Με ειδικό νόμο, ο πρωθυπουργός απαγόρευσε στον σοφό να τοιχοκολλεί τις προκηρύξεις του. Ο Τενγκ Σιχ πειθάρχησε αλλά στο εξής μοίραζε τα χαρτιά του στους περαστικούς χέρι χέρι. Ο πρωθυπουργός τροποποίησε τον νόμο προσθέτοντας ότι απαγορεύεται και η διανομή των φυλλαδίων. Ούτε τότε πτοήθηκε ο σοφός. Ξεκίνησε να «ταχυδρομεί» τις προκηρύξεις του. Η κυβέρνηση προσέφυγε στον άρχοντα Τσενγκ ζητώντας δραστικά μέτρα. Ο ηγεμόνας Τσενγκ διέταξε να τον θανατώσουν. Το σκεπτικό της καταδίκης του Τενγκ Σιχ σε θάνατο ειπώθηκε ότι το χρησιμοποίησε αργότερα και ο Κομφούκιος για αντιρρησης της δικής του εποχής:

«Καταδικάζεται σε θάνατο επειδή έχει την ικανότητα να συγκεντρώνει γύρω του μεγάλα πλήθη αλλά και επειδή τα επιχειρήματά του είναι τόσο στερεά, ώστε αντιτάσσονται στους νόμους της ορθοφροσύνης και της ευθύτητας».

Ο Σωκράτης καταδικάστηκε να πιει το κώνειο με την κατηγορία ότι εισήγε «καινά δαιμόνια». Οι Κινέζοι, απλά, ήταν πιο ειλικρινείς. Όσπου να φθάσουν όμως σ' αυτό σημείο, πολύ νερό είχε κυλήσει στον Κίτρινο ποταμό.

Όταν η επανάσταση γκρέμισε την δυναστεία των Τανγκ κι ανέδειξε τον Βου Βανγκ ιδρυτή της δυναστείας των Τσου, η χώρα γνώρισε την εποχή της φεουδαρχίας. Σιγά σιγά, δημιουργήθηκε η αριστοκρατία της γης με τους πρίγκιπες να ζουν από τον φόρο 10% επί της παραγωγής των χωραφιών, τα οποία είχαν υποχρέωση να υπερασπίζονται σε στιγμές ξένης εισβολής. Κάποια στιγμή, το βασίλειο του Ανθισμένου Κέντρου αριθμούσε 1700 φέουδα, όσες και οι επαρχίες. Μια μακροχρόνια περίοδος εσωτερικών πολέμων ακολούθησε. Στο τέλος της, τα φέουδα είχαν περιοριστεί σε 55, με ισάριθμες οικογένειες μεγαλογαιοκτημόνων που διέθεταν δικούς τους στρατούς και τεράστια πλούτη κι όχι

σπάνια αντιστρατεύονταν την κεντρική διοίκηση.

Ο πρώτος των Τσου, ο Βου Βανγκ, έμεινε στον θρόνο μόλις επτά χρόνια, ως το 1115 π.Χ. Στη διάρκεια της βασιλείας του, γράφτηκε το «Βιβλίο των Μεταμορφώσεων. Το αποδίδουν στον Γιενγκ Γιανγκ (ή Βεν Βανγκ), ένα από τους επαναστάτες που έφεραν στα πράγματα την δυναστεία των Τσου αλλά βρέθηκε στη φυλακή για καθαρά «ενδοοικογενειακούς» λόγους. Το βιβλίο δεν είναι τίποτε άλλο από μια καταγραφή των οκτώ μυστικών Κούα. Πρόκειται για τρίγραμμα με συνεχείς και με διακεκομμένες γραμμές. Οι συνεχείς παριστάνουν το ουράνιο αρσενικό στοιχείο (γιανγκ) του φωτός, της ενεργητικότητας, της θερμότητας και της ζωής. Οι διακεκομμένες, το γήινο θηλυκό στοιχείο (γιν) της παθητικότητας, του ψύχους και του θανάτου. Οι 64 διαφορετικοί συνδυασμοί που μπορούν να γίνουν με αυτά τα τρίγραμμα αντικαθρεφτίζουν την ένωση και την αντίθεση, στις έννοιες των οποίων ανάγονται όλες οι γνώσεις του ανθρώπου. Το πόσο δύσκολη ήταν η προσέγγιση στις έννοιες που το «Βιβλίο των Μεταμορφώσεων» περιέχει, φαίνεται από το γεγονός ότι, εξακόσια χρόνια αργότερα, ο Κομφούκιος παραπονιόταν ότι χρειάζεται πενήντα χρόνια για να τις μελετήσει.

Ο δεύτερος των Τσου, ο Τσενγκ Βανγκ, ευτύχησε να βασιλεύσει 37 χρόνια, ως το 1078 π.Χ. Στην εποχή του, ένας θεός του πρωθυπουργού του έγραψε το «Τσου Λι», τους νόμους που διέπουν την διοίκηση του βασιλείου. Σύμφωνα με αυτούς, υπάρχει ένας αυτοκράτορας, «γιος του Ουρανού» που οφείλει την δύναμή του στην αρετή και την ευσέβεια. Κάτω από αυτόν υπάρχει μια κληρονομική αριστοκρατία που μοιράζεται τα ανώτατα κρατικά αξιώματα. Κι ακόμα πιο κάτω, είναι ο οργανωμένος σε πατριαρχικές οικογένειες λαός που ναι μεν έχει δικαιώματα, δεν συμμετέχει όμως στη διοίκηση και στις αποφάσεις. Παράλληλα, έξι υπουργοί είναι επιφορτισμένοι με την εξυπηρέτηση των συμφερόντων του λαού, την διεκπεραίωση των κρατικών υποθέσεων, την τήρηση του τυπικού της λατρείας αλλά και τον έλεγχο των πράξεων του αυτοκράτορα σε δημόσιο και ιδιωτικό επίπεδο.

Οι νόμοι αυτοί διατηρήθηκαν περίπου 3000 χρόνια (ως την επανάσταση των αρχών του περασμένου {20ού} αιώνα) αλλά ποτέ δεν εφαρμόστηκαν. Οι διοικήσεις δεν πτοούνται από τέτοια. Και οι ανταπαιτητές του θρόνου γνωρίζουν ότι ο νικητής τα παίρνει όλα. Έφτασε κάποια στιγμή που δεν περνούσε μέρα χωρίς κάποιον φόνο, κάποια συνωμοσία, κάποια εισβολή. Οι αυλές των φεουδαρχών μετατράπηκαν σε καταφύγια πληρωμένων δολοφόνων στην υπηρεσία του πλειοδότη. Μόνο οι βασιλιάδες που δολοφονήθηκαν μέσα σε διακόσια χρόνια, έφτασαν τους 36. Από τα 55 φέουδα, γύρω στον Η' π.Χ. αιώνα είχαν ξεχωρίσει δύο: Η επαρχία Τσι, στην οποία μπήκαν οι βάσεις της κινεζικής γραφειοκρατίας, και η επαρχία Τσιν, που ξεκίνησε νικηφόρους πολέμους εναντίον όλων των άλλων, νίκησε κι έστησε την ενοποιημένη αυτοκρατορία, η οποία έδωσε το όνομά της στο κράτος: Τσιν, στα ελληνικά Κίνα, στα αγγλικά China, στα γαλλικά Chine.

Παρ' όλα αυτά, η ειρήνη δεν έλεγε να εγκατασταθεί στην χώρα του Ανθισμένου Κέντρου. Δυο άνδρες, ο Χονάν και ο Χουάν, ξεκίνησαν εμφύλιο πόλεμο για την κατάκτηση του θρόνου. Σε μια μάχη, ο Χουάν παραλίγο να σκοτωθεί από τον Κουάν Τσουνγκ, αδερφό του Χονάν. Επέζησε όμως κι επικράτησε. Και προσέλαβε πρωθυπουργό του τον Κουάν Τσουνγκ! Και μάλλον καλά έκανε.

Σαν καλός εκσυγχρονιστής, ο Κουάν ξεκίνησε με τα οικονομικά του κράτους: Πέρασε στο κρατικό μονοπώλιο το εμπόριο του αλατιού και του σιδήρου και ταυτόχρονα απαγόρευσε την χρήση του ορείχαλκου. Έτσι, και το θησαυροφυλάκιο γέμιζε και ο στρατός απέκτησε σιδερένια όπλα και οι γεωργοί διέθεταν πια σιδερένια αλέτρια. Μετά, έβαλε φόρο στην αγορά ψαριών, καθώς μόνο οι πλούσιοι τα αγόραζαν. Οι φτωχοί απλά τα ψάρευαν.

Ο επόμενος στόχος του Κουάν ήταν η κοινωνική συμπεριφορά. Οι νόμοι του οδήγησαν στην καθιέρωση της εκλεπτυσμένης ευγένειας της αριστοκρατίας και στην δημιουργία ολόκληρου «σαβουάρ βιβρ» ιεροτελεστιών και φιλοφρονήσεων. Θεμελίωσαν όμως και μια σειρά από ανισότητες σε βάρος του λαού. Μια από αυτές ήταν η αυτοτιμωρία. Ο αριστοκράτης φονιάς δεν καταδικαζόταν σε θάνατο, καθώς είχε το δικαίωμα να τιμωρηθεί μόνος του: Δηλαδή, να αυτοκτονήσει όπως οι σαμουράι στην απέναντι Ιαπωνία. Και πάντα υπήρχαν κάποιιοι που το έκαναν αλλά ουσιαστικά η «αυτοτιμωρία» ήταν ένας καλός τρόπος διαφυγής, καθώς ο νόμος δεν προέβλεπε σε πόσο διάστημα από το φονικό έπρεπε ο ένοχος αριστοκράτης να «αυτοτιμωρηθεί».

Ο λαός ξεσηκώθηκε και ζητούσε «δικαίωμα στην αυτοτιμωρία». Ξεκίνησε μια μακροχρόνια πάλη ανάμεσα στο έθιμο που παλαιότερα ίσχυε και στον νόμο που επιβαλλόταν από την διοίκηση. Τελικό αποτέλεσμα ήταν να επικρατήσει το έθιμο, στο οποίο συγχωνεύτηκαν κάποιιοι νόμοι. Ήταν πια η εποχή των αμφισβητιών φιλοσόφων με τον Τενγκ Σιχ (τον Σωκράτη των Κινέζων) επιφανέστερο ανάμεσά τους αλλά όχι μοναδικό που πλήρωσε με την ζωή του τις ιδέες του. Οι φορείς της εξουσίας στην Κίνα και όχι μόνο, έβρισκαν πιο απλό να εκτελούν τους αντιρρησίες παρά να κάθονται να αντικρούσουν τα επιχειρήματά τους. Άλλωστε, οι δάσκαλοι αυτοί δεν έκαναν τίποτε άλλο από να αποδεικνύουν την υποκρισία της θεολογίας και την φαιλότητα της διοίκησης.

Μετά, ήρθε η ώρα του Λάο Τσε.

(Έθνος της Κυριακής, 16.9.2001) (τελευταία επεξεργασία, 30.9.2009)